

Monitoring rada zdravstvenih službi u zatvorima

Centar za ljudska prava – Niš

Branislav Ničić

Milan Jovanović

Lidija Vučković

Cilj projekta

Unapređenje kvaliteta života i medicinske zaštite osuđenika u skladu sa međunarodnim standardima

Ciljna grupa

Osuđenici kojima, po sopstvenom mišljenju, nije pružena odgovarajuća zdravstvena zaštita od strane lekara zdravstvene službe u zatvorima

Aktivnosti za ostvarenje cilja

1. Prikupljanje informacija - monitoring pojedinačnih slučajeva
2. Analiza rezultata monitoringa i objavljivanje
3. Predstavljanje rezultata široj javnosti

Aktivnosti za ostvarenje cilja

1. Analiza zdravstvenih problema osuđenika, hronologija događaja i reakcija zdravstvene službe na postojeći problem
 - iskazi o sopstvenom zdravstvenom stanju i pritužbe na lečenje samih osuđenika
 - medicinska dokumentacija koju su osuđenici posedovali

Aktivnosti za ostvarenje cilja

2. Analiza rada (dijagnostičke i terapijske procedure) zdravstvenih službi u zatvorima, uočeni nedostaci i preporuke kojima se uočeno otklanja
 - uvid stručne osobe u kopiju medicinskog kartona pacijenta (uz prethodnu saglasnost pacijenta), uzimajući u obzir iskaz osuđenika

Aktivnosti za ostvarenje cilja

Kako nam nije poznato da postoje istraživanja koja su se bavila mapiranjem učestalosti i vrsta oboljenja u zatvorskim uslovima u zemljama u tranziciji, dajemo i pregled oboljenja osuđenika koji su nam se obratili

Izvor podataka

Devetnaest (19) slučajeva pritužbi osuđenika na rad zdravstvenih službi u zatvorima

Rezultati analize

- 3 slučaja tuberkuloze
- 2 slučaja akutnog koronarnog sindroma
- 2 slučaja čestih alergijskih reakcija
- 1 slučaj pseće pantljičare
- 1 slučaj insulin zavisne šećerne bolesti
- 1 slučaj hiperfunkcije štitne žlezde
- 1 slučaj tumora kože
- 1 slučaj proširenih vena na nogama
- 1 slučaj kile

Rezultati analize

- 1 slučaj obostranog oštećenja sluha
- 1 slučaj post traumatskog stresnog poremećaja (PTSP)
- 1 slučaj ozbiljne psihijatrijske bolesti koja nije prepoznata a imala je za posledicu višestruke pokušaje samoubistva
- 1 slučaj neadekvatne zubne proteze
- 1 slučaj velike inficirane rane na nozi koja je nastala kao posledica neadekvatnog tretmana inicijalne bezazlene povrede
- 1 adekvatan i 1 potpuno neadekvatan odgovor zdravstvenih službi na potrebe i tegobe u slučaju invaliditeta

Rezultati analize

U slučaju dvadeset oboljenja, prvi simptomi su se javili kod deset osuđenika pre dolaska na izdržavanje kazne, a kod desetorice je to bilo u toku izdržavanja

Rezultati analize

- U 11 slučajeva kada se bolest javila tokom izdržavanja kazne, uočeno je da zdravstvena služba zavoda nije primenila dijagnostičke procedure koje su neophodne za postavljanje dijagnoze u konkretnoj bolesti
- U 10 nije omogućen specijalistički pregled kod lekara druge specijalnosti, a u jednom je zdravstvena služba zavoda imala na raspolaganju sve što je potrebno za postavljanje dijagnoze, ali ta mogućnost nije iskorišćena

Rezultati analize

- U 8 slučajeva su primenjene potrebne dijagnostičke procedure, postavljena dijagnoza, ali u 5 od tih 8 slučajeva nije primenjena odgovarajuća terapija
- Od 5 slučajeva izostanka terapije, u 2 slučaja razlog je taj što zdravstvena služba zavoda nije raspolagala potrebnim lekovima. Uprkos tome, porodice osuđenika nisu bile upoznate sa mogućnošću da same nabave nedostajući lek

Rezultati analize

- U 2 slučaja gde je uočena potreba za protetskim pomagalom, kod jednog je protetsko pomagalo bilo neadekvatno, a u drugom slučaju je potpuno izostalo
- Na svaki način treba izbeći situaciju da procenu opravdanosti prigovora pacijenta na urađeno pomagalo vrši isti lekar koji je i učestvovao u njegovoj izradi

Rezultati analize

U jednom slučaju, zbog upornog izostanka očekivanog odgovora na lečenje, od strane lekara specijaliste je izražena sumnja da pacijent ne uzima odgovarajuću terapiju u odgovarajućoj dozi

Rezultati analize

Samo u tri (3) slučaja je blagovremeno postavljena dijagnoza i primenjena potrebna terapija

Rezultati analize

- Iz dosadašnjeg iskustva i kontakata sa osuđenicima proističe da zdravstvena služba zavoda pre svega reaguje na zahteve osuđenika i simptome na koje se oni žale
- Redovni, periodični i detaljni pregledi bi omogućili rano otkrivanje bolesti
- Takvo ponašanje zdravstvene službe bi stvorilo uslove i pružilo šansu da osuđenici budu lečeni na odgovarajući način

Rezultati analize

- Ukoliko bi pri prijemu na izdržavanje kazne od strane zdravstvene službe bila uzeta detaljna anamneza i urađen pažljiv pregled, to bi garantovalo postavljanje rane dijagnoze u trenutku prijema još uvek neprepoznatih bolesti. Postavljanje rane dijagnoze je preduslov za:
 - kasnije adekvatno lečenje
 - sprečavanje komplikacija i neželjenog prirodnog toka bolesti
 - olakšavanje pacijentu da ostvari pravo na odgovarajuće lečenje
 - kontrolu prenosivih bolesti u uslovima zatvaranja
 - sve što je od značaja za konkretno oboljenje treba da bude detaljno unešeno u zdravstveni karton osuđenika

Preporuke

1. U svakodnevnom radu strogo poštovati procedure za postavljanje dijagnoze i potom sprovođenje terapije. Bez obzira na to što u Republici Srbiji, za razliku od zemalja razvijenog sveta, ne postoje protokoli za sve bolesti, od lekara se očekuje da iskoristi sve svoje znanje i iskustvo kako bi blagovremeno postavio dijagnozu i primenio odgovarajuće lečenje

Preporuke

2. Ukoliko je za postavljanje dijagnoze neophodno učešće lekara drugih specijalnosti, kao i dopunske dijagnostičke metode, od zdravstvene službe zavoda se očekuje da te mogućnosti blagovremeno iskoristi kako bi tačna dijagnoza bila postavljena što ranije. Tokom lečenja obaveza zdravstvene službe je da primenjuje propisanu terapiju od lekara van zatvora, kao i da omogući redovne kontrolne preglede kod lekara specijaliste kako bi procena lečenja bila urađena na pravi način i omogućilo se definitivno izlečenje

Preporuke

3. Prilikom prijema osuđenika na izdržavanje kazne, uzeti pažljivu anamnezu i obaviti detaljan pregled uz korišćenje dopunskih dijagnostičkih metoda. Tokom izdržavanja kazne obavljati detaljne tromesečne preglede sa ciljem otkrivanja novih simptoma i bolesti koje nisu bile prisutne do tog trenutka. Rezultate ovakvih lekarskih pregleda detaljno upisivati u poseban formular kako bi se oni razlikovali od pregleda koji su inicirani žalbama osuđenika

Preporuke

4. Uključiti psihijatra u redovne tromesečne preglede osuđenika

Preporuke

5. Kao što je obaveza bolničkih ustanova da za lečenje svojih pacijenata obezbedi potrebnu terapiju, tako je i obaveza zdravstvene službe zatvora da učini to isto jer osuđenici nemaju mogućnost da samoinicijativno obezbeđuju potrebne lekove. U izuzetnim slučajevima, ukoliko ne postoji drugi način, treba obavestiti porodicu osuđenika i omogućiti joj da nabavi lek.

Preporuke

6. Obezbediti poštovanje ZIKS-a u delu u kome je propisano pravo osuđenika ili njegovog punomoćnika da dobije kopiju svoje potpune medicinske dokumentacije

Preporuke

7. Kao i svaki drugi pacijent u Republici Srbiji, i osuđenik ima pravo na garanciju da dobija odgovarajuće lečenje. Obezbediti funkcionisanje institucije zaštitnika pacijentovih prava i u zatvorskim uslovima.

Zaključak

Iskreno se nadamo da će slika postojećeg stanja i prikazani rezultati privući pažnju javnosti a pokrenuti na konkretnu akciju sve one koji su u mogućnosti da utiču na pozitivne promene u ovoj oblasti

Hvala na pažnji!

www.chr-nis.org.rs